

EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna

Remiss från Justitiedepartementet
Remisstid den 11 november 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

EU-kommissionen har presenterat ett förslag till rådets förordning som syftar till att säkerställa att skyddet för utsatta vuxna upprätthålls när de rör sig och flyttar inom EU. Förslaget omfattar vuxna som på grund av nedsatt eller otillräcklig personlig förmåga till följd av åldersrelaterad sjukdom eller annat hälsotillstånd inte kan tillvarata sina egna intressen.

Stockholms stad har fått förslaget på remiss för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd och Skarpnäcks stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget och anser att eventuella ökade kostnader för kommunerna ska kompenseras i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen.

Socialnämnden ser positivt på förslaget som förväntas bidra till att enskildas möjlighet till skydd ökar och tillägger att det är svårt att förutse vilka konsekvenser som förordningens och rådsbeslutets förslag skulle kunna komma att innebära för kommuner i Sverige. Det kommer troligtvis kräva särskild kunskap och resurser i form av bland annat medarbetare inom vård- och omsorg.

Äldrenämnden är positiv till förslaget om att exempelvis god man ska kunna utföra vissa uppdrag även i andra länder. Nämnden tillägger att det är omöjligt för nämnden att se vilka konsekvenser förordningens och rådsbeslutets förslag i sin helhet kan komma att innebära för äldrenämnden, rörande bland annat resurser för personal samt eventuella kostnader för att uppfylla kraven i förordningen.

Då nämnden har svårt att kunna förutse vilka konsekvenser som förordningen och rådsbeslutet sammantaget skulle kunna få för äldrenämnden kan varken en rekommendation för att vara positiv eller negativ till förslaget i sin helhet lämnas.

Bromma stadsdelsnämnd ser positivt på förslaget som förväntas bidra till ökad möjlighet för personer med funktionsnedsättning och äldre att vistas inom EU, utifrån målsättningarna om frihet, säkerhet och rättvisa, där fri rörlighet för personer samt tillgång till rättslig prövning och full respekt för de grundläggande rättigheterna säkerställs. Nämnden menar dock att det är svårt att förutse vilka konsekvenser som förordningens och rådsbeslutets förslag kan komma att innebära för Sveriges kommuner. Ställningstagandet till om Sverige ska ansluta sig till 2000 års Hagkonvention är en fråga som nämnden hänvisar till Sveriges Riksdag.

Järva stadsdelsnämnd ser positivt på förslaget att ett annat EU-land ska kunna erkänna den god man/och eller förvaltare som är förordnad i exempelvis Sverige, då det förväntas bidra till att den enskildes möjlighet till skydd i gränsöverskridande situationer ökar. Nämnden konstaterar även att det är svårt att förutse vilka konsekvenser förordningens och rådsbeslutets förslag kan komma att innebära i praktiken för Sveriges kommuner.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd är positiv till förordningen i de delar som reglerar likvärdig hantering och harmonisering av konventionens regler till omständigheterna i EU och medlemsstaterna emellan. Nämnden ser även positivt på avsikten i förordningen att införa åtgärder för att leva upp till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 19, som innebär rätt för personer att på samma villkor som andra att välja boställningsort och inte vara tvungna att bo i särskilda boendeformer. Nämnden har dock svårigheter att se hur gränsdragningen mellan konventionen och rörlighetsdirektivet inom EU (2004/38/EG) ser ut och eventuellt kan behöva hanteras. Uppfattningen är även att det är mycket svårt att uttala sig om vilka konsekvenser förordningens och rådsbeslutets förslag skulle medföra för stadsdelsområdet eller kommunen.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag välkomnar förslagen i förordningen då de kan bidra till att enskildas möjlighet till skydd stärks och rättigheterna och respekten för den enskildes rätt till oberoende ökar. Bestämmelserna i förordningen bör dock inte bli alltför långtgående och detaljerade än nödvändigt. Vidare kommer förslagen att kräva ett stort arbete med överväganden

och granskning då de är omfattande och rymmer ett antal komplicerade frågeställningar och där kommer staten att behöva bidra med regeltolkning, utbildning och finansiering.

Jag delar stadsledningskontorets bedömning avseende inrättandet av en centralmyndighet med utredningsansvar för internationella ärenden. Utan en specialiserad myndighet på nationell nivå kommer kraven i den nya förordningen inte kunna uppfyllas på ett tillfredställande sätt.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 25 oktober 2023

Karin Wanngård

Bilagor

1. EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna - Förslag till förordning, dnr KS 2023/837-1.1
2. EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna - Förslag till rådsbeslut, dnr KS 2023/837-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

EU-kommissionen har presenterat ett förslag till rådets förordning som syftar till att säkerställa att skyddet för utsatta vuxna upprätthålls när de rör sig och flyttar inom EU. Förslaget omfattar vuxna som på grund av nedsatt eller otillräcklig personlig förmåga till följd av åldersrelaterad sjukdom eller annat hälsotillstånd inte kan tillvarata sina egna intressen.

Bakgrunden till förslagen är att den ökande gränsöverskridande rörligheten för människor i EU ger upphov till problem för utsatta vuxna. De kan ställas inför komplexa och ibland motstridiga lagar i medlemsstaterna, vilket kan leda till rättsosäkerhet och långdragna förfaranden. Det kan till exempel handla om personer som bosätter sig i en annan medlemsstat, som behöver förvalta sina tillgångar eller fastigheter i en annan medlemsstat eller som genomgår akut eller planerad sjukvård i en annan medlemsstat. Det har hittills saknats EU-lagstiftning på området.

Genom förslaget införs en uppsättning regler som kommer att gälla inom EU. Det handlar om gemensamma regler om vilken medlemsstats myndigheter som är behöriga att vidta åtgärder till skydd för en person eller personens egendom, om behörig domstol, tillämplig lag och ömsesidigt erkännande av åtgärder till skydd för utsatta vuxna och om hur myndigheterna i olika medlemsstater kan samarbeta. Därtill föreslås en rad praktiska verktyg, bland annat krav på användning av digital kommunikation mellan medlemsstaters behöriga myndigheter, inrättandet av ett europeiskt fullmakts- eller företrädarintyg och sammankoppling av myndigheters register som ger information om förekomsten av skydd i en annan medlemsstat.

EU-kommissionen har också presenterat ett förslag till rådsbeslut om att alla EU:s medlemsstater ska vara skyldiga att bli eller förbli parter till 2000 års Haagkonvention om skydd för vuxna i internationella situationer. Syftet med 2000 års Haagkonvention är att förbättra skyddet för vuxna som på grund av nedsatt eller bristande personlig förmåga inte kan ta tillvara sina intressen i internationella situationer. Konventionen omfattar bland annat frågor om godmanskap, förvaltarskap och framtidsfullmakter. Även insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan omfattas. I konventionen finns bland annat bestämmelser om vilket lands myndigheter som är behöriga att vidta åtgärder, vilket lands lag som ska tillämpas och om erkännande och verkställighet av åtgärder som har beslutats i andra länder.

Sverige är i dag inte part i 2000 års Haagkonvention. En särskild utredare har haft i uppdrag att överväga ett svenskt tillräde till konventionen. I betänkandet, som har remitterats, föreslås att Sverige ska tillträda konventionen. Endast tolv medlemsstater är för närvarande anslutna till konventionen. Det har från kommissionen och ett antal medlemsstater framförts att även om konventionen innehåller en rättslig minimiram är dessa regler inte tillräckliga för att säkerställa ett gränsöverskridande skydd för utsatta vuxna. Kommissionen har därför lagt fram ett paketförslag som inbegriper både förslaget om att alla medlemsstater ska tillträda konventionen och förslaget om en förordning som bygger på bestämmelserna i konventionen.

Regeringen skriver i sin promemoria om förslagen att den välkomnar målsättningen med förslagen, men att bestämmelserna i förordningen inte bör bli mer långtgående och detaljerade än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med förslagen. Regeringen framhåller vidare att förordningen bör bli enkel att tillämpa och att kostnader för administration bör vara så låga som möjligt. I promemorian anges också att förslagen är omfattande och rymmer ett antal komplicerade frågeställningar som kommer att kräva närmare granskning och överväganden. När det gäller förslagen om företrädarintyg och register över företrädarbefogenheter saknas i dag motsvarighet i svensk rätt, varför förslagen enligt regeringen kan föranleda behov av att införa nya regler.

Regeringen anger vidare i promemorian att det i detta skede är svårt att bedöma de finansiella effekterna av förslagen. Förslagen kan enligt regeringen komma att innebära ökade kostnader för kommunerna. Förslaget till förordning kan bland annat innebära kostnader för att inrätta och administrera ett nytt sammankopplat register för ställföreträdarskap, för ökade arbetsuppgifter för den myndighet som inrättas eller utses till centralmyndighet och för ökad digitalisering på området i övrigt.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd och Skarpnäcks stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret välkomnar ambitionen att underlätta för utsatta vuxna i gränsöverskridande situationer. Förslaget involverar bland annat enskilda med funktionsnedsättning och är ett framsteg när det gäller respekten för den rätt till oberoende som fastställs i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Stadsledningskontoret delar regeringens ståndpunkt att förslagen inte bör bli mer långtgående och detaljerade än nödvändigt för att uppnå syftet med förslaget och att administrativa pålagor ska minimeras. Eventuella ökade kostnader för kommunerna ska kompenseras i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget att Sverige och övriga medlemsstater i EU ska tillträda 2000 års Haag-konvention. Detta mot bakgrund av att den huvudregel som gäller för internationella ärenden i dag – att nationaliteten styr vilket lands lagar som ska gälla (nationalitetsprincipen) – innebär problem i rättstillämpningen och i den praktiska hanteringen för ställföreträdare som ibland gör det svårt för en svensk ställföreträdare att tillvarata sin huvudmans rättigheter i ett annat land. Om Sverige tillträdde konventionen skulle det innebära en övergång till

hemvistprincipen, i vart fall i förhållande till länder som tillträtt konventionen. Ställföreträdarskapet skulle då anordnas, utövas och stå under tillsyn av myndigheter i det landet där huvudmannen bor. Detta skulle minska risken för krockande regelverk och underlätta det praktiska utövandet för ställföreträdare samt tillsynen för myndigheter. Ett tillträde till konventionen skulle även kunna avhjälpa otydligheter och bidra till att en i Sverige behörig ställföreträdare kan företräda sin huvudman i förhållande till myndigheter och företag i andra länder fullt ut i de situationer där huvudmannen bor i Sverige men är aktuell för olika rättshandlingar i utlandet, så som fastighetsförsäljning eller arvssituationer.

Stadsledningskontoret vill också ta tillfället i akt och lyfta fram vikten av att regeringen reviderar förmyndarskapslagstiftningen i sin helhet utifrån de förslag som lämnades i Ställföreträdarskapsutredningen (SOU 2021:36). Kvalitetshöjande åtgärder på union- och internationell nivå kommer inte kunna mötas på ett tillfredställande och ändamålsenligt sätt om brister i den nationella hanteringen inte åtgärdas.

Stadsledningskontoret tillstyrker i huvudsak förslagen till förordning. Som nämns ovan tillstyrker stadsledningskontoret förslaget att hemvistprincipen som huvudregel ska gälla inom unionen. Stadsledningskontoret anser vidare att det är ändamålsenligt att behöriga myndigheter ska tillämpa inhemsk lag vid utövandet av sin behörighet. Stadsledningskontoret ser också positivt på att ställföreträdare lättare ska kunna hävda sin behörighet i andra medlemsländer.

I vissa delar anser stadsledningskontoret att det är svårt att förutse vilka konsekvenser förordningens och rådsbeslutets förslag kommer att få för kommuner i Sverige. Det gäller exempelvis förslaget om att en stödinsats kan verkställas i ett annat land än där beslutet om beviljande fattas. Även om beställande land ska stå för kostnaderna vad gäller verkställighet, kommer det troligtvis att krävas resurser i form av medarbetare inom vård och omsorg. Det kan dessutom vara svårt för en kommun att ha tillräcklig sakkunskap för att ta ställning till utländska förfrågningar om verkställighet av insatser, varför det skulle kunna övervägas om denna typ av förfrågningar i stället ska hanteras av den föreslagna centralmyndigheten. Även uppföljningar av en insats som verkställs utomlands torde innebära svårigheter och generera ökade kostnader.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget avseende inrättandet av en centralmyndighet, med tillägget om att det vore önskvärt om varje land begränsar ansvaret till endast en nationell myndighet för att underlätta kontakter mellan medlemsländerna och en konsekvent och förutsägbar tillämpning av bestämmelserna. Ett system som bygger på att varje kommun och stadsdelsnämnd självständigt ska handlägga internationella förfrågningar väcker flera praktiska frågor om enhetlig tillämpning och resursfördelning. Förordningens förslag om centralmyndighet bör vidare samordnas med Ställföreträdarskapsutredningens (SOU 2021:36) förslag avseende en statlig myndighet med övergripande ansvar för förmyndarskapsfrågor. Utan en specialiserande myndighet på nationell nivå kommer kraven i den nya förordningen inte kunna uppfyllas på ett tillfredställande sätt. Stadsledningskontoret

vill också lyfta fram vikten av att centralmyndigheten övertar utredningsansvaret för internationella ärenden. Att ansvaret för en angelägenhet med så tydlig nationell karaktär centreras till en kommunal myndighet, Stockholms överförmyndarnämnd, utan statligt stöd i vare sig regeltolkning, utbildning eller finansiering kan inte anses rimligt.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget om inrättandet av ett europeiskt företrädarintyg. Det vore önskvärt att ställa krav på att intyget ska kunna utfärdas i digitalt format, utöver fysiskt format. Även här bör en samverkan med Ställföreträdarskapsutredningens förslag om nationellt ställföreträdaregister ske.

Stadsledningskontoret välkomnar digitala och sammankopplade register mellan myndigheter i unionen för att underlätta och effektivisera samarbetet. För att minimera den administrativa bördan och underlätta informationsutbytet anser stadsledningskontoret att ett sådant skyddsregister som avses i förordningen bör begränsas till endast ett register som administreras av centralmyndigheten. En översyn behöver ske av hur förordningens förslag påverkar nationell sekretesslagstiftning på området och konkret vägledning behöver ges åt landets överförmyndare. Stadsledningskontoret vill även framhålla vikten av att det sker en digitalisering på området i stort. En digital kommunikation mellan myndigheter emellan är effektivare, snabbare och mer rättssäker för den enskilde. I dagsläget stöter stadens överförmyndarförvaltning på hinder hos andra myndigheter och privata aktörer som försvårar för digitala arbetssätt.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen besvarar remissen med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2023 följande.

Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

En del av förordningens förslag handlar om att ett annat EU-land ska kunna erkänna den god man och/eller förvaltare som är förordnad i exempelvis Sverige. Sverige ska också vid behov kunna förordna en god man eller förvaltare för en person som exempelvis bor i ett annat EU-land. Förvaltningen ser positivt på detta förslag som förväntas bidra till att enskildas möjlighet till skydd ökar. Förslaget involverar bland annat enskilda med funktionsnedsättning och är ett framsteg när det gäller respekten för den rätt till oberoende som fastställs i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Förordningen och rådsbeslutet innehåller en paketlösning där det föreslås att länder ska ansluta sig till 2000 års Hagkommission, vilket skulle kunna komma att innebära att förordningen och rådsbeslutet även skulle gälla vissa länder utanför EU. För

närvarande är dock endast tolv medlemsstater parter i konventionen. Sverige tillhör de medlemsstater som både behöver underteckna och ratificera konventionen för att bli del av den. I teorin skulle förordningens och rådsbeslutets förslag kunna innebära att exempelvis en kommun i Sverige kan bevilja en stödinsats i ett annat land men också då stå för kostnaden när det gäller verkställigheten. Mottagande land skulle då endast ansvara för verkställigheten av insatsen. Förslaget utgår från att beställande kommun och verkställande kommun är överens i de olika länderna.

Förordningens och rådsbeslutets förslag skulle innebära att det blir upp till varje kommun i Sverige att besluta om de ska ansvara för verkställigheten av ett beslut om insats som fattats i ett annat land.

Uppfattningen är att förslaget har högt ställda ambitioner men att det är svårt att förutse vilka konsekvenser som förordningens och rådsbeslutets förslag skulle kunna komma att innebära i praktiken för kommuner i Sverige. Det kräver troligtvis särskilda kunskaper både vad gäller beslutsfattande och verkställighet av en insats. Uppföljningar av en insats som verkställs utomland torde generera kostnader både i tid och resurser. Även om beställande land ska stå för kostnaderna vad gäller verkställighet, kommer det troligtvis att krävas resurser i form av medarbetare inom vård- och omsorg.

Ställningstagande till att Sverige ska ansluta sig till 2000 års Hagkommission är en fråga som förvaltningen hänvisar till Sveriges Riksdag.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2023 följande.

Äldrenämnden beslutar att anta förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen angående EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna samt överlämna det till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande av Nike Örbrink (KD), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser generellt positivt på alla åtgärder som kan förväntas bidra till en ökad möjlighet för bland annat äldre personer att vistas inom EU utifrån målsättningen om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa där fri rörlighet för personer, tillgång till rättslig prövning och full respekt för de grundläggande rättigheterna säkerställs.

Äldreförvaltningen kan däremot inte ta ställning till förslaget i sin helhet men ser positivt på den del av förordningen som handlar om att ett annat EU-land ska kunna erkänna den god man och/eller förvaltare som är förordnad i exempelvis Sverige samt

även att Sverige enligt förslaget vid behov även ska kunna förordna en god man eller förvaltare för en person som exempelvis bor i ett annat EU-land. Denna reglering förväntas bidra till att enskildas möjligheter till skydd ökar.

Det är däremot svårt för äldreförvaltningen att kunna förutse vilka konsekvenser som förordningen och rådsbeslutet skulle innebära för äldrenämnden. Det upplevs som att förslaget har högt ställda ambitioner men att det är svårt att förutse vilka konsekvenser som förordningens och rådsbeslutets förslag skulle kunna komma att innebära i praktiken. Det skulle antagligen krävas särskilda kunskaper både vad gäller beslutsfattande och verkställighet av en insats. Även om det är beställande land som ska stå för kostnaderna vad gäller verkställighet så kommer det antagligen krävas resurser från landet där beslutet ska verkställas. Beviljade insatser ska sedan också kunna följas upp vilket kan bli en svårighet vid gränsöverskridande verksamhet.

Det är också svårt för äldreförvaltningen att förutse eventuella kostnader för detta förslag. Det framgår att medlemsstaterna kan ådra sig engångskostnader för att anpassa sig till förordningen, i synnerhet kostnader för att inrätta centralmyndigheter eller utbilda domare och andra behöriga myndigheter i de nya bestämmelserna. Men även andra kostnader kan uppstå som exempelvis för fortbildning av myndigheterna eller övervakning av tillämpningen av förordningen.

Det är också tänkvärt att uppgifter som skulle komma att registreras kring enskilda kommer att innehålla personuppgifter. Då det också handlar om äldre som behöver hjälp kommer uppgifterna om än kanske i mindre utsträckning även omfatta någon form av hälsoinformation. Uppgifterna kommer också vara tillgängliga utanför Sverige. Det är därmed viktigt att säkerställa säkerheten kring en sådan behandling så att den uppfyller de lagkrav som finns.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 augusti 2023 följande.

Nämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på förslaget som förväntas bidra till ökad möjlighet för personer med funktionsnedsättning och äldre att vistas inom EU utifrån målsättningen om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa där fri rörlighet för personer, tillgång till rättslig prövning och full respekt för de grundläggande rättigheterna säkerställs. Enskildas möjlighet till skydd ökar både i Europa med också i resten av världen. Förslaget är ett framsteg när det gäller respekten för den rätt som fastställs i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen ser positivt på den del av förordningens förslag som handlar om att ett annat EU-land ska kunna erkänna den god man och/eller förvaltare som är förordnad i exempelvis Sverige. Sverige ska också vid behov kunna förordna en god man eller förvaltare för en person som exempelvis bor i ett annat EU-land. Denna reglering förväntas bidra till att enskildas möjlighet till skydd ökar.

Förordningen och rådsbeslutet innehåller en paketlösning där det föreslås att länder ska ansluta sig till 2000 års Hagkommission, vilket skulle kunna komma att innebära att förordningen och rådsbeslutet även skulle gälla vissa länder utanför EU. I teorin skulle förordningens och rådsbeslutets förslag kunna innebära att exempelvis en kommun i Sverige kan bevilja en stödinsats i ett annat land men också då stå för kostnaden när det gäller verkställigheten. Mottagande land skulle då endast ansvara för verkställigheten av insatsen. Förslaget utgår från att beställande kommun och verkställande kommun är överens i de olika länderna.

Förordningens och rådsbeslutets förslag skulle innebära att det blir upp till varje kommun i Sverige att besluta om de ska ansvara för verkställigheten av ett beslut om insats som fattats i ett annat land.

Uppfattningen är att förslaget berör individer som bor mer permanent i ett annat land och inte bara kortare perioder eller semestervistelser. Förvaltningen ser behov av tydliggörande riktlinjer för att vidare förklara i vilka situationer och för vem som reglerna ska tillämpas om förordningens och rådsbeslutets förslag fastställs.

Det är svårt att förutse vilka konsekvenser som förordningens och rådsbeslutets förslag skulle kunna komma att innebära för kommuner i Sverige. Det kräver troligtvis särskilda kunskaper både vad gäller beslutsfattande och verkställighet av en insats.

Uppföljningar av en insats som verkställs utomlands torde generera kostnader både i tid och resurser. Även om beställande land ska stå för kostnaderna vad gäller verkställighet, kommer det troligtvis att krävas resurser i form av medarbetare inom myndighetsutövning samt vård- och omsorg för att verkställa insatserna.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

1. Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remissen.
2. Järva stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

En del av förordningens förslag handlar om att ett annat EU-land ska kunna erkänna den god man och/eller förvaltare som är förordnad i exempelvis Sverige. Sverige ska också vid behov kunna förordna en god man eller förvaltare för en person som

exempelvis bor i ett annat EU-land. Förvaltningen ser positivt på detta förslag som förväntas bidra till att enskildas möjlighet till skydd ökar. Förslaget involverar bland annat enskilda med funktionsnedsättning och är ett framsteg när det gäller respekten för den rätt till oberoende som fastställs i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Förordningen och rådsbeslutet innehåller en paketlösning där det föreslås att länder ska ansluta sig till 2000 års Hagkommission, vilket skulle kunna komma att innebära att förordningen och rådsbeslutet även skulle gälla vissa länder utanför EU. I teorin skulle förordningens och rådsbeslutets förslag kunna innebära att exempelvis en kommun i Sverige kan bevilja en stödinsats i ett annat land men också då stå för kostnaden när det gäller verkställigheten. Mottagande land skulle då endast ansvara för verkställigheten av insatsen. Förslaget utgår från att beställande kommun och verkställande kommun är överens i de olika länderna. Förordningens och rådsbeslutets förslag skulle innebära att det blir upp till varje kommun i Sverige att besluta om de ska ansvara för verkställigheten av ett beslut om insats som fattats i ett annat land. Förvaltningens uppfattning är att förslaget har högt ställda ambitioner men att det är svårt att förutse vilka konsekvenser som förordningens och rådsbeslutets förslag skulle kunna komma att innebära i praktiken för kommuner i Sverige. Det kräver troligtvis särskilda kunskaper både vad gäller beslutsfattande och verkställighet av en insats. Uppföljningar av en insats som verkställs utomland torde generera kostnader både i tid och resurser. Även om beställande land ska stå för kostnaderna vad gäller verkställighet, kommer det troligtvis att krävas resurser i form av medarbetare inom vård- och omsorg.

Järva stadsdelsnämnds råd för funktionshinderfrågor ställde sig positiva till EU-kommissionens förslag men bedömer att det riskerar att bli kostnadsdrivande om insatser ska verkställas i andra länder.

Ställningstagande till att Sverige ska ansluta sig till 2000 års Hagkommission är en fråga som förvaltningen hänvisar till Sveriges Riksdag.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 september 2023 följande.

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar att förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förordningen i de delar som reglerar likvärdig hantering och harmonisering av konventionens regler till omständigheterna i EU och medlemsstaterna emellan.

2014 gavs en särskild utredare i uppgift att överväga ett svenskt tillträde till 2000 års Haagkonvention. I utredningsdirektivet ingick att analysera behovet av författningsändringar för att Sverige ska kunna tillträda konventionen, lämna förslag på författningsändringar samt förslag på vilken myndighet som bör utses till centralmyndighet i enlighet med konventionen.

Uppdraget redovisades i Skydd för vuxna i internationella situationer – 2000 års Haagkonvention SOU 2015:74. Utredningens slutsats var att konventionen omfattar bland annat frågor om godman/förvaltarskap, insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) och enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

I betänkandet föreslogs att Sverige ska tillträda konventionen och Socialstyrelsen föreslogs som centralmyndighet. Vidare föreslogs bland annat att socialnämnderna i Sverige skulle besvara framställningar från utländska myndigheter och att socialnämnd/kommun skulle ha skyldighet att följa upp insats för vuxen i annan till konventionen ansluten stat men också ansvara för uppföljning av insats i Sverige för person från annan fördragsansluten stat. Endast placeringar utan tvång, så som placeringar i Sverige som motsvarar boenden enligt SoL och LSS eller boenden i annan fördragsslutande stat enligt dessa lagar bedömdes kunna komma i fråga. Här lutade sig utredningen på JO-uttalanden om att vård enligt lag om vård av unga (LVU) inte kan bedrivas utomlands till följd av de ingående tvångsbefogenheterna och tillsynen enligt LVU. Socialnämndernas rådighet avseende tvångsvård i en annan fördragsslutande stat föreslogs därmed enbart kunna prövas på så sätt att nämnden motsätter sig en placering.

Såvitt förvaltningen kan bedöma borde förordningen kunna öppna upp för en mer centralt samordnad och enhetlig hantering av konventionen i sin tillämpning än vad som annars vore fallet, jämfört med de slutsatser som drogs i utredningen Skydd för vuxna i internationella situationer – 2000 års Haagkonvention (SOU 2015:74).

Förvaltningen ser positivt på avsikten i förordningen att införa åtgärder för att leva upp till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 19, som innebär rätt för personer att på samma villkor som andra ha rätt att välja bostät och inte vara tvungna att bo i särskilda boendeformer.

Förvaltningen har dock svårigheter att se precis hur gränsdragningen mellan konventionen och rörlighetsdirektivet inom EU (2004/38/EG) ser ut och eventuellt kan komma att behöva hanteras. I rörlighetsdirektivet begränsas bland annat enskildas rätt till sociala förmåner i värdlandet, med vissa förutbestämda krav på enskilda för att inte belasta det mottagande landets sociala biståndssystem.

Förvaltningens uppfattning är att det är mycket svårt att uttala sig om vilka konsekvenser förordningens och rådsbeslutets förslag skulle medföra för vårt stadsdelsområde eller för kommunen. Det gäller dels då dessa omfattar en betydande

mängd juridiska villkor och hänsyn som i ärendet inte är satta i en svensk kontext att bedöma, dels då det inte är utrett vilken roll stadsdelsförvaltningarna kommer att ha vid ett genomförande av det som föreslås.

Tillämpningsområdet är i förslaget till förordning listat i enlighet med konventionens artiklar där artikel 3.d och 3.e omfattar beslut som rör socialrättens område. Den förra (enligt betänkande av Utredningen om skydd för vuxna i internationella situationer) omfattar personlig assistent enligt LSS. Däremot omnämns inte lagstiftningen som rör assistansersättning, vilket förvaltningen tror kommer att komplicera tillämpningen avsevärt innan det klargjorts. Artikel 3.e ("beslut om placering av den vuxne på en institution") omfattar en rad boendeinsatser enligt bland annat socialtjänstlagen. Förslaget utgår från att beställande kommun och verkställande kommun är överens i de olika länderna.

Vid tillämpning kan det medföra att en medlemsstat får en begäran från ursprungsmyndigheten om godkännande samt om samråd i de fall placeringen kräver tillsyn av en offentlig myndighet. Förvaltningens tolkning är att tillämpningen rör insatser som i Sverige är tillstånds- och tillsynspliktiga, något som inte faller inom kommunens ansvar att besluta om. Förordningens och rådsbeslutets förslag skulle innebära att det blir upp till varje kommun i Sverige att besluta om de ska ansvara för verkställigheten av ett beslut om insats som fattats i ett annat land. På motsvarande sätt kan en kommun i Sverige bevilja och stå för kostnaden för en stödinsats i ett annat anslutet land, som i sin tur står för verkställigheten.

Förvaltningen är tveksam till att vare sig kommuner i Sverige eller Socialstyrelsen som tänkt centralmyndighet har rådighet att besluta om att en utförare i ett annat land får utföra insatsen med den lagstiftning och det myndighetsansvar som nu gäller.

Förslaget påverkar många olika delar i systemet både vad gäller beslutsfattande och verkställighet av en insats och kommer att kräva mycket specifika kunskaper. Verktällighet i kommunen av ett beslut som fattats i ett annat land bekostas förvisso enligt förslaget av det beslutsfattande landet men såväl den hanteringen som verkställigheten i sak kräver både personalresurser och sannolikt en mängd särskilda kunskaper hos den mottagande kommunen. Uppföljning av beslutad insats som verkställs i ett annat land kommer på motsvarande sätt att vara tids- och kompetenskrävande, utöver att kräva administrativa resurser. Det stöd som ges från en utsedd centralmyndighet avlastar inte kommunerna i fråga om tid och resurser för det konkreta handhavandet och myndighetsansvaret som ankommer på kommunerna. Förvaltningen har i nuvarande utgångsläge svårt att se hur förslaget ska realiseras och därmed svårigheter att fullt ut bedöma konsekvenserna. Däremot är förvaltningen positiv till de högt ställda ambitionerna om lagstiftning och internationellt samarbete till skydd för enskilda utsatta vuxna att utöva sin rättskapacitet i internationella situationer.

Förvaltningen hänvisar frågan om ställningstagande till om Sverige ska ansluta sig till 2000 års Haagkommission till Sveriges Riksdag.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande av Nike Örbrink (KD)

Kristdemokraterna ställer sig i grunden positiva till EU-kommissionens förslag om förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna. En EU-gemensam lagstiftning för att tillvara utsatta vuxnas intressen när de rör sig över landsgränser inom unionen gynnar den fria rörligheten. Subsidiaritetsprincipen ska dock alltid vara rådande vid utformandet av lagstiftning inom unionen. Då förslaget gäller gränsöverskridande erkännande av bemyndigande att rättshandla i annans ställe för att tillvarata dennes rätt och intressen, snarare än socialpolitisk pålaga, torde subsidiaritetsprincipen anses bejakad i detta fall.

Kristdemokraterna delar äldreförvaltningens bild att lagstiftningens praktiska konsekvenser är svår att överblicka och förutse, men ställer sig positiv till förslaget ambition.

§ 4

PM: EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna

Remiss från Justitiedepartementet

Remisstid den 11 november 2023

KS 2023/837

Beslut

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendet

Kommunstyrelsen behandlar ett ärende om EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna. Borgarrådet Wangård redovisar ärendet i en promemoria.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är borgarrådsberedningens förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar enligt borgarrådsberedningens förslag.